

**UCHWAŁA NR XXIII/315/13
RADY MIEJSKIEJ W BYTOMIU**

z dnia 25 listopada 2013 r.

**w sprawie uchwalenia Bytomskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 12 pkt 11 i art. 92 ust. 1 pkt 1 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2014 r.

Wiceprzewodniczący
Rady Miejskiej

Jerzy Rogowski

Załącznik do uchwały nr XXIII/315/13
Rady Miejskiej w Bytomiu
z dnia 25 listopada 2013 r.

Bytomski Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2014 – 2020

Bytom, 2013 r.

„Zawsze bałem się wracać do domu.

Nie było żadnych reguł – zmieniały się co pięć minut.

Nigdy nie wiedziałem, co będzie się działo.

Okropnie bałem się bicia, bo wszyscyśmy widzieli, co ojciec robi z matką. (...)

On przyłożył jej, a ona nam. Kiedyś zabiła mnie pogrzebaczem.

Po jakimś czasie przyzwyczailem się do tego. Po prostu zwijałem się w kłębek,,

Judith Lewis Herman, „Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi”

Spis Treści

Wprowadzenie	4
1. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne	6
1.1 Definicje	6
1.2 Formy przemocy oraz konsekwencje ich stosowania	8
1.3 Cykl przemocy	9
1.4 Przyczyny przemocy w rodzinie	10
1.5 Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie	11
1.6 Skutki przemocy	12
1.7 Przemoc w świetle aktów prawnych	15
1.8 Charakterystyka Bytomia	17
2. Analiza danych dotyczących problemu przemocy w rodzinie w Bytomiu w latach 2010 – 2012	20
2.1 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bytomiu w latach 2011 – 2012	20
2.2 Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	22
2.3 Przemoc w statystykach Komendy Miejskiej Policji w Bytomiu, Prokuratury Rejonowej w Bytomiu oraz Sądu Rejonowego w Bytomiu	23
2.4 Zadania realizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu oraz Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu	25
2.5 Zadania realizowane przez placówki oświatowe w latach 2011 – 2012	28
2.6 Działania podejmowane na rzecz pomocy rodzinom zagrożonym zjawiskiem przemocy oraz ochrony dzieci	29
3. Analiza SWOT systemu przeciwdziałania przemocy w Bytomiu	32
4. Obszary, kierunki, działania i cele Bytomskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020	35
4.1 Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna	35
4.2 Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	38
4.3 Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	40
4.4 Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	42
5. Monitorowanie	43
6. Finansowanie	44
Podsumowanie	45
Źródła	46
Spis tabel	47

Wprowadzenie

Dobiega końca realizacja pierwszego Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013¹, którego zadaniem było przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz udzielanie pomocy i wsparcia wszystkim osobom uwikłanym w przemoc domową. Trzyletni Program został przygotowany w czasie wdrażania znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Głównym jego celem było zminimalizowanie występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz usprawnienie funkcjonowania bytomskiego systemu wsparcia i pomocy dla rodziny.

Zarówno w obecnie realizowanym Programie na lata 2011 – 2013, jak i w planowanej kolejnej edycji, przedstawiono działania wraz z podziałem kompetencji i obowiązków poszczególnych służb oraz podmiotów, co miało usprawnić procedurę udzielania pomocy osobom najbardziej poszkodowanym.

Przedstawiciele współpracujących instytucji działających w zakresie zadań wytyczonych w ramach Programu, pracują nad stworzeniem środowiska przyjaznego oraz bezpiecznego bytomianom. Zaznaczając skalę problemu w mieście, tłumacząc zjawisko przemocy i wskazując rozwiązania oraz działając w obronie i interesie osób krzywdzonych zapewniają poczucie bezpieczeństwa, a także tworzą plan pomocy uwzględniający potrzeby i zasoby osób uwikłanych w przemoc. Ponadto obejmują swoim wsparciem osoby stosujące przemoc, które przy wykorzystaniu zaproponowanych możliwości, mogą odbudować swoją postawę i współtworzyć „bezpieczny dom”.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie istnieje obowiązek opracowania i realizacji gminnego oraz powiatowego programu przeciwdziałania przemocy, dlatego też powyższy Program wymaga kontynuacji, poprzez aktualizację i poszerzenie zadań w ramach polityki miasta Bytomia na kolejne siedem lat, gdzie głównym zadaniem będzie udoskonalenie współpracy wszystkich podmiotów zajmujących się problemem przemocy oraz zwiększenie nacisku na ochronę najsłabszych i bezbronnych, tj. dzieci, niepełnosprawnych i osób starszych.

¹ Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013 został uchwalony uchwałą nr IX/109/11 Rady Miejskiej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013.

Koordynatorem Programu będzie Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zwany dalej „Zespołem”.²

Członkowie Zespołu korzystając z doświadczenia i wiedzy zdobytej podczas realizacji aktualnego Programu, przygotowali nowy Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020, zwany dalej „Programem”. Opracowany Program jest spójny z projektem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020³ pod względem czterech podstawowych obszarów działań, tj. edukacji społecznej, pomocy osobom dotkniętym przemocą, prowadzenia oddziaływań w stosunku do osób stosujących przemoc oraz podnoszenia kompetencji osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

² Zespół został powołany zarządzeniem Prezydenta Bytomia nr 330 z dnia 16 sierpnia 2011 r. z późn. zm. w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bytomiu.

³ Na dzień 1.10.2013 r. istnieje tylko projekt Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.

1. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

Na zjawisko przemocy w rodzinie można patrzeć z różnych punktów widzenia przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna to spojrzenie przez pryzmat osoby uwikłanej w przemoc, tj. ofiary, sprawcy lub świadka. Podejście systemowe wskazuje na konieczność wspierania zarówno osób, które doświadczają przemocy oraz osób, które stosują przemoc. Perspektywa społeczna ukazuje społeczny odbiór zjawiska przemocy w rodzinie, postawy lokalnej społeczności wobec aktów przemocy, prospołeczne postawy, ale i czynniki mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Na przemoc w rodzinie można spojrzeć również z perspektywy prawnej, gdyż jako akt przemocy jest przestępstwem ujętym w Kodeksie karnym i zagrożonym określoną karą. Można też spojrzeć z perspektywy moralnej – kiedy dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, a sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych, psychologicznej – kiedy przemoc to sytuacja cierpienia i bezradności, która odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a osobą doświadczającą przemocy. Z każdego punktu widzenia przemoc w rodzinie może być różnie opisywana, może wywoływać różnorodne emocje, począwszy od skrajnego współczucia po niepohamowany gniew i sprzeciw. Jednak, pomimo sporów definicyjnych, zjawisko przemocy w rodzinie jest przede wszystkim indywidualnym dramatem osób jej doświadczających i jako takie staje się przedmiotem publicznej debaty.

Podsumowując, przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które wymaga wieloaspektowego podejścia o charakterze interdyscyplinarnym. Jest zarazem zjawiskiem powszechnym, ponieważ może dotknąć oraz dotyczyć każdego, niezależnie od statusu majątkowego, pochodzenia, wykształcenia, płci, wieku, religii.

1.1. Definicje

Przemoc w rodzinie to każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniechanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny, bądź poważnie szkodzi jego osobowości [1].

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

W świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: „przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia,

zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu psychicznym lub fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Osobami najbliższymi zgodnie z art. 115 § 11 k.k. są: małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaci w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że [2]:

- 1) JEST INTENCJONALNA - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- 2) SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
- 3) NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE - sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary, np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.,
- 4) POWODUJE CIERPIENIE I BÓL - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Jeżeli agresywne zachowanie danej osoby zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu, np. posłuszeństwa, zaspokojenia potrzeb, dobrego wychowania, porządku w domu, a narusza jakiegokolwiek prawa lub dobra drugiego człowieka, powodując szkodę, a przy tym istnieje przewaga po stronie tej osoby, to o takim zachowaniu mówimy, że jest to przemoc.

Jednocześnie ustawodawca w art. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi o osobach uwikłanych w przemoc w rodzinie, tj. osobach dotkniętych przemocą i osobach stosujących przemoc w rodzinie. Sposób, w jaki mówimy i myślimy istotnie wpływa na postrzeganie tych osób, gdyż tzw. „ofiara” nie w każdej sytuacji życiowej jest ofiarą a tzw. Sprawca, np. w sytuacji zawodowej, nie musi prezentować zachowań przemocowych. Takie traktowanie osób uwikłanych w przemoc zapobiega ich stygmatyzowaniu.

1.2. Formy przemocy oraz konsekwencje ich stosowania [3]:

- a) przemoc fizyczna – popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie różnymi przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, przypalanie papierosami, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp. Konsekwencje tej przemocy są:
- bezpośrednie: uszkodzenia ciała, urazy, złamania,
 - pośrednie: choroby w wyniku stresu, zaburzenia psychosomatyczne,
- b) przemoc psychiczna – wyśmiewanie poglądów, opinii, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stałe ocenianie, stała krytyka, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), wymuszanie (domaganie się posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia), degradacja werbalna (wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, szantażowanie itp. Konsekwencjami tej przemocy są: zniszczenie poczucia własnej wartości i poczucia godności ofiary, utrata nadziei, bezsenność i inne dolegliwości somatyczne,
- c) przemoc seksualna – gwałty, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp. Konsekwencjami tej przemocy są: obrażenia fizyczne, obniżenie samooceny i poczucia własnej wartości, zaburzenia seksualne, oziębłość, zaburzenia orientacji i tożsamości seksualnej, zamknięcie się w sobie, lęk. W przypadku dzieci częściej używa się określenia dziecko wykorzystywane seksualnie. Dziecko wykorzystywane seksualnie to każda jednostka ludzka w wieku bezwzględnej ochrony (określonym prawnie), którą osoba dojrzała seksualnie naraża na jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, a jej intencją jest seksualne zaspokojenie (wg SCOSAC - Standing Committee on Sexually Abused Children). W Polsce wiek bezwzględnej ochrony określono na 15 lat. Oznacza to, że każdy kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z osobą poniżej 15 roku życia jest wykorzystaniem seksualnym, nawet jeśli dziecko wyraziło zgodę na kontakt seksualny. Doświadczanie przez dziecko przemocy fizycznej lub bycie jej świadkiem może być przyczyną problemów emocjonalnych w dorosłym życiu. Nie mniej, a często jeszcze bardziej

destrukcyjne działanie mogą wywierać wulgarne wyzwiska, poniżanie i groźby (straszenie przemocą),

- d) przemoc ekonomiczna – okradanie, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, brak łożenia na utrzymanie, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokojenia potrzeb (kuchnia, łazienka) itp. Konsekwencjami tej przemocy są: całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości,
- e) przemoc przez zaniedbanie, naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich w tym nad osobami małoletnimi, chorymi i wymagającymi opieki. Konsekwencje to narażenie na uszczerbek na zdrowiu a niekiedy na utratę życia.

1.3. Cykl przemocy

Amerykańska psycholog Leonore Walker prowadząc prace badawcze, w ramach których badała kobiety doznające przemocy w rodzinie, opisała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Badania te wykazały, że związki, w których kobiety doznają przemocy fizycznej ze strony swoich partnerów, przechodzą przez trzy fazy powtarzającego się cyklu:

I Faza narastania napięcia:

W fazie pierwszej narasta napięcie i agresywność sprawcy. Każdy drobiazg wywołuje jego irytację, za byle co robi awanturę, zaczyna więcej pić, prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Kobieta stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie. Często pojawiają się u niej różne dolegliwości fizyczne, bóle żołądka i głowy, bezsenność i utrata apetytu. Wpada w apatię lub ogarnia ją silny niepokój. Czasem nie mogąc wytrzymać tego oczekiwania sama prowokuje spięcie, żeby już wreszcie "mieć to za sobą".

II Faza gwałtownej przemocy:

Z mało istotnych powodów dochodzi do ataku agresji i rozładowania złości. Kobieta jest raniona fizycznie i psychicznie, znajduje się w stanie szoku. Stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Odczuwa przerażenie, złość, bezradność i wstyd, traci ochotę do życia.

III Faza "miodowego miesiąca":

W tej fazie wszystko się zmienia. Gdy partner wyładował już swą złość i zaczyna sobie zdawać sprawę z tego co zrobił, nagle staje się inną osobą. Stara się znaleźć jakieś

wytłumaczenie i usprawiedliwienie. Przeżywa poczucie winy, okazuje skruchę, przeprosza i obiecuje, że to się już nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Staje się znowu podobny do tego mężczyzny, jakim był na początku związku, kiedy ofiara się w nim zakochała. Przynosi kwiaty, prezenty, zachowuje się jakby nie było żadnej przemocy. Kobieta zaczyna wierzyć, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie wyjątkowym incydentem, który już nigdy się nie powtórzy.

Faza "miodowego miesiąca" jest tylko przemijającym okresem i wkrótce rozpoczyna się ponownie faza narastania napięcia. Wszystko zaczyna się od nowa. Przemoc w następnym cyklu na ogół jest bardziej gwałtowna i dłuższa, a chwile ulgi coraz krótsze. Doświadczenia miodowej fazy demobilizują ofiarę i utrwalają u sprawcy poczucie bezkarności oraz nadzieję, że następnym razem znowu sobie jakoś poradzi i uzyska przebaczenie. Z czasem okres „miodowego miesiąca” traci swój charakter uczuciowy. Sprawca coraz wyraźniej dostrzega bezradność ofiary i nie przeżywa poczucia winy.

Syndrom sztokholmski [3] to przywiązanie, jakie powstaje w sytuacji całkowitej zależności, więź traumatyczna. Przywiązanie to polega na paradoksalnej wdzięczności powstającej w sytuacji, kiedy sprawca ma absolutną władzę nad życiem ofiary, a ona jest całkowicie zależna i bezsilna.

Powyższe zapisy wskazują, że proces pomagania rodzinom uwikłanym w przemoc wymaga podejścia wielospecjalistycznego.

1.4 Przyczyny przemocy w rodzinie⁴

Przemoc jako problem złożony jest wynikiem zależności pomiędzy czynnikami biologicznymi, społecznymi, kulturowymi, ekonomicznymi i politycznymi. Model ekologiczny pomaga badać czynniki wpływające na zachowanie (ryzyko bycia sprawcą lub ofiarą) dzieląc je na cztery kategorie:

- a) czynniki biologiczne (charakterystyka demograficzna, zaburzenia psychiczne, nadużywanie substancji psychoaktywnych, wcześniejsze zachowania agresywne lub doświadczenie przemocy),
- b) stosunki z najbliższymi (z rodziną, przyjaciółmi i partnerami),
- c) konteksty społeczne – charakterystyka otoczenia (szkoła, praca, sąsiedzi),

⁴ w ujęciu tzw. modelu ekologicznego [4]

d) czynniki socjologiczne (dostępność broni, normy społeczne i kulturowe, polityka zdrowotna, edukacyjna, gospodarcza i społeczna).

Model ekologiczny opisuje przyczyny przemocy i ich złożone interakcje pokazując jednocześnie, jakie działania i na jakich poziomach należałoby podjąć, aby zapobiegać przemocy:

- modyfikowanie indywidualnych zachowań zwiększających ryzyko,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy i wsparcia dla rodzin z zaburzeniami, monitorowanie miejsc publicznych oraz podejmowanie kroków w celu rozwiązywania problemów mogących prowadzić do przemocy,
- przeciwdziałanie niepożądanym postawom i praktykom o podłożu kulturowym.

1.5 Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie [5]

Wiele społeczeństw aprobuje przemoc w domu. Świadczą o tym chociażby powszechnie panujące mity, stereotypy, przysłowia i porzekadła utrudniające prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich.

Wszystkie mity przekonują o słuszności braku reakcji ze strony świadków przemocy, ofiary zmuszają do milczenia, a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów.

Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać. Nieprawda

Przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych. Fakt zawarcia małżeństwa czy mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na przemoc ani nie znosi odpowiedzialności za popełnianie czynów karanych przez prawo.

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego. Nieprawda

Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar. Nieprawda

Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył. Nieprawda

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to co zrobił czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych.

Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych. Nieprawda

Przemoc domowa nie jest sprawą rodzinną, jest przestępstwem ściganym przez prawo. Policja jest powołana dla ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu

przestępstw i ścigania sprawców przestępstw bez względu na to, czy ofiara należy do rodziny sprawcy czy nie. Blisko 90% badanych uważa, że w przypadku przemocy w rodzinie ktoś powinien interweniować, a 80% badanych uważa, że powinna to robić policja. Pozostali wskazują na innych członków rodzin i sąsiadów.

Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc. Nieprawda

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy. Nieprawda

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydem. Jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy - przemoc się powtórzy. Policja zwykle jest wzywana w ekstremalnych sytuacjach, gdy przemoc ma już długą historię.

Gdyby naprawę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy. Nieprawda

Ofiary naprawę cierpią, nikt nie lubi być bitym i poniżanym. To, że ofiary nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, przekonań odnośnie małżeństwa, z nacisków jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów.

Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Nieprawda

Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za czyny dokonywane pod jego wpływem. Alkohol jedynie ułatwia stosowanie przemocy. sprawcy często piją po to, by znęcać się i bić swoich bliskich, a stanem nietrzeźwości próbują usprawiedliwiać swoje zachowania, by uniknąć odpowiedzialności.

Gwałt w małżeństwie nie istnieje. Nieprawda

Gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządemu lub do wykonania takiego czynu stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp i nigdzie nie jest napisane, że nie dotyczy to osób bliskich napastnika. Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie. Nieprawda

Nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobą psychiczną. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą.

1.6 Skutki przemocy [6]

Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie to nie tylko ukazanie jej przyczyn, definicji oraz form występowania, ale również wskazanie na jej główne skutki.

Do najczęstszych skutków stosowania przemocy w rodzinie zaliczyć należy skutki o charakterze indywidualnym, społecznym oraz ekonomicznym.

Skutki indywidualne

Osoby uwikłane w przemoc, a więc ofiary przemocy oraz jej sprawcy, odczuwają skutki o charakterze indywidualnym. Osoby dorosłe doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu⁵ lub/i depresji, mogą doznać urazów fizycznych lub trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą być też zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego, obniżone poczucie własnej wartości i brak szacunku do siebie, co prowadzi do tego, że postrzegają siebie jako osoby bezbronne. Skutkiem może być również uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w wypełnianiu różnych ról społecznych, ubóstwo, bezdomność.

W przypadku dzieci doświadczających przemocy, jak i będących świadkami przemocy, skutkiem mogą być:

- zaburzenia zachowania (agresja, okrucieństwo wobec słabszych oraz zwierząt, zachowania przestępcze, autoagresywne),
- problemy emocjonalne (niska samoocena, wycofanie, skłonność do depresji, bezsenność, moczenie nocne, zaburzenia odżywiania),
- problemy ze zdrowiem fizycznym (zwiększona podatność na choroby, obniżona odporność, zahamowanie rozwoju fizycznego),
- problemy w funkcjonowaniu społecznym (niska empatia, odrzucenie przez grupę rówieśniczą, niskie umiejętności społeczne),
- trudności poznawcze (opóźnienia rozwoju intelektualnego, trudności w nauce, opóźnienia lub zaburzenia w nauce mowy).

Sprawcy przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku zabójstwa (przez ofiarę w akcie samoobrony) lub samobójstwa (najczęściej po zabójstwie ofiary), mogą doznać urazów, trwałego kalectwa. Skutkiem może być też bezdomność. Najczęściej dotyczy ona osób, które opuściły zakłady karne.

Skutki społeczne

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby jaką jest potrzeba bezpieczeństwa.

⁵ w tym: syndrom kobiety maltretowanej, który występuje pod kategorią zespołu stresu pourazowego. Syndrom charakteryzuje się: niską samooceną, wycofaniem oraz wyuczoną bezradnością (nie oznacza całkowitej bierniej postawy tylko taką, gdzie osoby dotknięte przemocą ograniczają swoje działania do tych, które służą przetrwaniu).

Przeżywają też wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi, zarówno rówieśników, jak i dorosłych. W taki sposób krąg osób pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie rozszerza się na osoby obce. Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia.

Skutki ekonomiczne

Przemoc w rodzinie niesie za sobą również skutki ekonomiczne. Ponosi je każdy obywatel. Skutki ekonomiczne związane z systemowym wsparciem osób uwikłanych w przemoc można zobrazować poprzez wskazanie instytucji bezpośrednio lub pośrednio zajmujących się problemem przemocy w rodzinie:

- Policja – wielokrotne interwencje w domach, przyjmowanie pokrzywdzonych w komisariatach, wizyty dzielnicowych i funkcjonariuszy ds. nieletnich w miejscu zamieszkania rodzin dotkniętych przemocą, umieszczanie sprawców w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, sporządzanie pism i wniosków do instytucji, m.in. w przedmiocie uzależnienia, czy o wgląd w sytuację rodziny i dziecka, prowadzenie dochodzeń, kierowanie do izby dziecka,
- ochrona zdrowia – leczenie ambulatoryjne i szpitalne chorób psychosomatycznych i zaburzeń psychicznych, leczenie skutków urazów doznanych w wyniku przemocy, w tym zabiegi chirurgiczne, rehabilitacja po urazach,
- pomoc społeczna – świadczenia pieniężne (zasiłki), poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych (koszty opieki i wychowania dzieci), placówek interwencyjnych dla nieletnich, zespołów opiekuńczych (całodobowa opieka i udostępnienie schronienia), mieszkań chronionych, ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia, Hosteli dla ofiar przemocy,
- edukacja – zajęcia reedukacyjne i wyrównawcze, nauczanie indywidualne, klasy integracyjne, świetlice socjoterapeutyczne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalne ośrodki szkolno - wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,

- zakłady karne i areszty śledcze – koszty utrzymania i resocjalizacji osób aresztowanych i skazanych,
- Ministerstwo Sprawiedliwości – schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze,
- prokuratura i sąd (karny i rodzinny) – prowadzenie spraw, opłacanie kuratorów,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych – zwolnienia lekarskie i renty,
- pracodawcy – gorsza wydajność pracy osób, które żyją w przewlekłym stresie, zwolnienia lekarskie.

1.7 Przemoc w świetle aktów prawnych

Ustawa zasadnicza, jaką jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., gwarantuje obywatelowi ochronę przed wszystkimi rodzajami przemocy. W rozdziale drugim „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Sposoby i rodzaje działań, związanych z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie, precyzują ponadto inne, niżej wymienione akty prawne:

- a) ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która definiuje pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy, oparte o interdyscyplinarną współpracę służb, organizacji i instytucji,
- b) ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wpisuje w zakres kształtowania polityki społecznej mającej na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi. Nakłada ona na samorząd gminny obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie,
- c) ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej,
- d) Kodeks karny, zgodnie z którym do czynów ustawowo podlegających karze, popełnionych w rodzinie zaliczamy:

- pozostawianie osoby, względem której jest się obowiązany do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych,
- zmuszanie do określonych zachowań,
- gwałt,
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności,
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 roku życia,
- znęcanie się psychiczne lub fizyczne,
- rozpijanie małoletniego,
- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego,
- porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej,
- uprowadzanie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki,
- naruszanie nietykalności cielesnej,
- kradzież na rzecz osoby najbliższej,
- niszczenie mienia.

Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 realizowany będzie ponadto w oparciu o następujące akty prawne:

- a) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- b) ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- c) ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- d) ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- e) ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- f) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy,
- g) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego,
- h) ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- i) ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- j) ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- k) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.

1.8 Charakterystyka Bytomia

Bytom jest miastem na prawach powiatu, liczącym 161 371 mieszkańców, w tym 52,1% stanowią kobiety, a 47,9 % mężczyźni (stan na 31.12.2012 r.), położonym w południowej Polsce, w województwie śląskim w centrum Aglomeracji Górnośląskiej. Ze swoją 760-letnią historią jest jednym z najstarszych miast Górnego Śląska.

Bytom obejmuje obszar o powierzchni 69,44 km² i sąsiaduje z następującymi gminami i miastami: Chorzowem, Piekarami Śląskimi, Radzionkowem, Rudą Śląską, Świętochłowicami, Tarnowskimi Górami, Zabrzem i Zbrosławicami.

Na terenie Bytomia funkcjonują liczne placówki służby zdrowia, w tym:

- Szpital Specjalistyczny Nr 1 przy ul. Żeromskiego 7,
- Szpital Specjalistyczny Nr 2 przy ul. Batorego 15,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Nr 4 przy al. Legionów 10.

W ramach leczenia ambulatoryjnego różnorodnie świadczenia medyczne zapewniają (dane z Raportu o stanie miasta):

- 42 poradnie specjalistyczne dla dorosłych działające przy samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej,
- 13 poradni specjalistycznych dla dzieci działających przy samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej,
- 49 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Świadczenia z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Bytomiu, który na dzień 31 grudnia 2012 r. zatrudniał 94 pracowników socjalnych.

W 2012 r. z różnych form pomocy pieniężnej i niepieniężnej, przyznawanej przez MOPR skorzystało 6005 rodzin, liczących łącznie 14 605 osób.

Ponadto w Bytomiu funkcjonuje Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom, zwane dalej „Centrum”, które realizuje zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy. W ramach Centrum funkcjonuje również Ośrodek Interwencji Kryzysowej zapewniający specjalistyczną pomoc psychologiczną, prawną i socjalną oraz schronienie dla osób znajdujących się w kryzysie. Dodatkowo w strukturach Centrum działa Hostel dla ofiar przemocy, Punkt Konsultacyjny, Dział Terapii, Ośrodek Diagnostyki i Terapii Dziecka Krzywdzonego „Bezpieczne Miejsce”, Sekcja szkoleniowo – profilaktyczna oraz Izba Wytrzeźwień. Centrum zatrudnia czterech certyfikowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w Bytomiu oprócz Centrum i MOPRu wykonuje również Policja, placówki oświatowe, w tym Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwana dalej „MKRPA”, oraz kuratorzy sądowi.

Tabela 1.	
Liczba funkcjonujących placówek oświatowych	
Placówka oświatowa	Liczba
przedszkola	41
szkoły podstawowe	23
gimnazja	15
licea ogólnokształcące	8
profilowane licea ogólnokształcące	1
licea ogólnokształcące dla dorosłych	3
szkoły artystyczne	1
ponadgimnazjalne szkoły zawodowe (technika, szkoły zawodowe)	14
ponadgimnazjalne szkoły zawodowe dla dorosłych	8

Źródło: Informacje udostępnione przez Wydział Edukacji UM w Bytomiu, dane na dzień 1 września 2013 r.

Przy ośmiu szkołach podstawowych funkcjonują świetlice socjoterapeutyczne, w których prowadzone są zajęcia edukacyjne i profilaktyczne dla dzieci pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Na terenie miasta działają trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze, dziewięć rodzinnych domów dziecka oraz dwa specjalistyczne ośrodki wychowawcze (stan na 31.12.2012 r.).

Stopa bezrobocia w Bytomiu w ciągu ostatnich lat systematycznie rosła osiągając na koniec 2012 r. **20 %** i był to jeden z najwyższych wskaźników w województwie śląskim, co ilustruje Tabela 2.

Tabela 2.			
Stopa bezrobocia w Bytomiu na tle ościennych miast oraz Katowic, województwa śląskiego i kraju			
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Liczba mieszkańców Bytomia	166 938 osób	163 985 osób	161 371 osób
Stopa bezrobocia – Bytom	17,4 %	19,1 %	20 %
Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytomiu w tym kobiet	9 516 osób 5 273 osób	10 707 osób 6 147 osób	10 966 osób 6 191 osób
Stopa bezrobocia – Chorzów	11,5 %	11,2 %	11,9 %
Stopa bezrobocia – Piekary Śląskie	14,3 %	14,7 %	16,0 %
Stopa bezrobocia – Ruda Śląska	8,1 %	8,1 %	9,0 %
Stopa bezrobocia – Świętochłowice	17,2 %	16,6 %	17,8 %
Stopa bezrobocia – Powiat Tarnowskie Góry (w tym graniczące miasta Radzionków i Zbrosławice)	10,5 %	10,9 %	12,0 %
Stopa bezrobocia – Zabrze	12,7 %	12,9 %	13,8 %
Stopa bezrobocia – Katowice	3,8 %	4,2 %	5,2 %
Stopa bezrobocia w województwie śląskim	9,9 %	10,1 %	11,1 %
Stopa bezrobocia w kraju	12,3 %	12,5 %	13,4 %

Źródło: Raporty o stanie miasta Bytomia za lata 2010, 2011 i 2012, Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu (strona internetowa PUP Bytom)

2. Analiza danych dotyczących problemu przemocy w rodzinie w Bytomiu w latach 2010 - 2012

Analiza danych uzyskanych od podmiotów funkcjonujących na terenie miasta, które w zakresie swoich zadań mają między innymi przeciwdziałanie przemocy oraz ochronę osób pokrzywdzonych, przedstawia zarys skali przedmiotowego problemu w Bytomiu.

2.1 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bytomiu w latach 2011 - 2012

W 2011 r. (w okresie od 18 października do 31 grudnia⁶) do Przewodniczącego Zespołu wpłynęło 68 „Niebieskich Kart”, natomiast za cały 2012 rok wpłynęły 262 „Niebieskie Karty” sporządzone przez przedstawicieli następujących podmiotów (Tabela 3).

Podmioty uprawnione do zakładania „Niebieskich Kart”	Liczba „Niebieskich Kart”	
	2011	2012
Policja	56	186
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej:		
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	9	36
Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom	0	19
Bytomskie jednostki oświaty	2	8
Bytomskie jednostki ochrony zdrowia	1	8
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0
Formularze „Niebieskich Kart” przekazane z innych zespołów	0	5
Razem	68	262

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2011 oraz 2012

Z danych uzyskanych przez Zespół wynika, że przemocy w rodzinie częściej doświadczają kobiety, zaś sprawcami w przeważającej większości są mężczyźni. Odnotowywana przemoc w rodzinie jest ściśle związana z nadużywaniem alkoholu przez osoby stosujące przemoc (Tabela 4).

⁶ W dniu 18 października 2011 r. weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. nr 209, poz. 1245).

Tabela 4.		
Współwystępowanie problemu nadużywania alkoholu z przemocą w rodzinie		
	2011	2012
Liczba „Niebieskich Kart”, gdzie wskazano nadużywanie alkoholu	61	201
Liczba „Niebieskich Kart”, gdzie nie zgłoszono problemu nadużywania alkoholu	7	61
Łączna liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”	68	262

Źródło: Opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2011 i 2012

Jak wynika z analizy dokumentacji, zjawisko przemocy domowej występuje częściej w rodzinach, w których dzieci są świadkami przemocy bądź jej ofiarami (Tabela 5).

Tabela 5.		
Występowanie problemu przemocy w rodzinach z dziećmi		
	2011	2012
Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w rodzinach z dziećmi	42	160
Liczba sporządzonych dotycząca rodzin bez dzieci	26	102
Łączna liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”	68	262

Źródło: Opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2011 i 2012

W celu udzielenia pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc Zespół powołuje grupy robocze, których zadaniem jest rozwiązywanie wspólnie z członkami rodziny problemów związanych w występowaniem przemocy w oparciu o plan pomocy.

Członkowie grup roboczych (pracownicy socjalni, dzielnicowi, pedagodzy, kuratorzy, specjaliści ds. przeciwdziałania przemocy, w tym terapeuci) podejmowali następujące działania na rzecz poprawy sytuacji rodzin uwikłanych w przemoc m.in.:

- diagnozowanie zjawiska przemocy, tworzenie indywidualnych planów pomocy, monitorowanie sytuacji członków rodziny, oraz wymianę informacji,
- zobowiązanie osób stosujących przemoc do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie,
- kierowanie osób nadużywających alkohol do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu,
- kierowanie osób stosujących przemoc na zajęcia w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

- kierowanie osób doświadczających przemocy do Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu, celem udziału w grupie psychoedukacyjnej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie lub grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie i współuzależnionych,
- motywowanie członków rodzin do podjęcia terapii rodzinnej,
- mobilizowanie rodziców do uczestniczenia w zajęciach podnoszących umiejętności wychowawcze,
- kierowanie spraw do Sądu Rejonowego oraz Prokuratury.

2.2 Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w latach 2010 – 2012 udzielił pomocy finansowej rodzinom i osobom dotkniętym przemocą (Tabela 6).

Tabela 6.			
Pomoc udzielona z powodu przemocy w rodzinie			
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Liczba rodzin objętych pomocą w związku z przemocą w rodzinie	184	160	63
Liczba osób w rodzinie	558	709	244

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2010, 2011 oraz 2012 w Bytomiu, Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za lata 2010, 2011 i 2012

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zapewnia organizacyjno-techniczną obsługę pracy Zespołu oraz grup roboczych. W 2011 r. powołano 66 grup roboczych, a w 2012 r. powołano 240 nowych grup.

2.3 Przemoc w statystykach Komendy Miejskiej Policji w Bytomiu, Prokuratury Rejonowej w Bytomiu oraz Sądu Rejonowego w Bytomiu

Tabela 7.			
Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie na podstawie procedury „Niebieskie Karty”			
	2010 r.⁷	2011 r.⁸	2012 r.
Liczba interwencji domowych ogółem	6 926	7 225	4 097
Liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie „Niebieska Karta”	329	256	142

Źródło: Dane z Komendy Miejskiej Policji w Bytomiu

Z danych Komendy Miejskiej Policji wynika, że spadła liczba interwencji domowych związanych z przemocą a funkcjonariusze Policji wypełnili mniejszą liczbę formularzy „Niebieskiej Karty – A”.

Tabela 8.			
Postępowania prowadzone przez Prokuraturę Rejonową w Bytomiu			
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Liczba wniosków o ściganie przestępstw znęcania art. 207 k.k. ⁹	226	202	190
Liczba aktów oskarżenia dotyczących przestępstw znęcania	55	58	43
Liczba zastosowanych dozorów wobec sprawców przestępstw znęcania	8	7	7
Liczba zastosowanych dozorów wobec sprawców przestępstw połączona z zakazem zbliżania	10	15	10

Źródło: Dane z Prokuratury Rejonowej w Bytomiu

⁷ W roku 2010 procedura „Niebieskie Karty” była prowadzona przez funkcjonariuszy Policji na podstawie Zarządzenia nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008 r.

⁸ Zamieszczone dane za rok 2011 przedstawiają sumę interwencji przeprowadzonych zgodnie z procedurą „Karta A” – „Notatek Urzędowych o Przemocy w Rodzinie” (sporządzonych na podstawie Zarządzenia nr 162 Komendanta Głównego Policji) oraz procedurą „Niebieska Karta – A” (wypełnionych na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy „Niebieska Karta”).

⁹ art. 207 k.k. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Tabela 9.			
Postępowania w Sądzie Rejonowym w Bytomiu			
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Liczba wydanych prawomocnych wyroków z art. 207 k.k. w tym warunkowo umorzonych postępowań oraz osób uniewinnionych	53	52	42
Liczba osób objętych dozorem kuratora z art. 207 k.k.	34	44	31
Liczba osób zobowiązanych do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych w tym przy prawomocnych wyrokach oraz w przypadkach warunkowego umorzenia postępowania.	0	1	6
Liczba osób objętych zakazem kontaktowania się z określonymi osobami	0	0	2

Źródło: Dane z Sądu Rejonowego w Bytomiu

W ocenie członków Zespołu z analizy danych wynika, że nie dość często są stosowane środki zapobiegawcze w postępowaniu przygotowawczym o charakterze izolacyjnym, tj. zakaz zbliżania oraz nakaz opuszczenia lokalu. Jednocześnie wzrosła liczba osób obowiązkowo skierowanych do uczestniczenia w zajęciach programu korekcyjno-edukacyjnego. Jednakże, nadal jest to zdecydowanie zbyt niska liczba osób stosujących przemoc w rodzinie objętych oddziaływaniem ww. programu.

2.4 Zadania realizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu oraz Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu

Tabela 10.
Pomoc oferowana przez Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu

Formy pomocy	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Schronienie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie (Hostel – 16 miejsc dla kobiet i dzieci)	98 osób	77 osób	65 osób
Schronienie dla osób będących w kryzysie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej – 12 miejsc)	10 osób	29 osób	20 osób
Konsultacje i terapia rodzinna (dotyczy problemów opiekuńczo-wychowawczych)	165 osób	327 osób	312 osób
Terapia indywidualna dla osób stosujących przemoc w rodzinie	59 osób	36 osób	48 osób
Terapia indywidualna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	259 osób	121 osób	139 osób
Terapia indywidualna osób uzależnionych	575 osób	494 osoby	444 osoby
Terapia indywidualna dla osób współuzależnionych	122 osoby	96 osób	194 osób
Terapia indywidualna dla osób będących w kryzysie (zagrożonych samobójstwem)	17 osób	20 osób	17 osób
Terapia indywidualna osób doświadczających przemocy seksualnej	21 osób	13 osób	19 osób
Terapia indywidualna DDA (doroste dzieci alkoholików)	72 osób	93 osoby	77 osób
Terapia indywidualna małżeństw i par (udzielone porady)	49 porad	26 porad	39 porad
Grupy psychoedukacyjne dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	26 osób	26 osób	24 osoby
Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc ¹⁰	30 osób	26 osób	16 osób
Grupy edukacyjne dla osób uzależnionych	169 osób	144 osoby	85 osób
Grupy edukacyjne dla osób współuzależnionych	42 osoby	41 osób	16 osób
Grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie i współuzależnionych	8 osób	13 osób	8 osób

¹⁰ Liczba obejmuje osoby przystępujące do programu dobrowolnie oraz zobowiązane wyrokiem sądu.

Grupa terapeutyczna dla DDA (dorosłe dzieci alkoholików)	7 osób	13 osób	24 osoby
Grupy edukacyjne dla rodziców	28 osób	25 osób	48 osób
Grupa ART (trening zastępowania agresji)	-	18 osób	22 osoby
Rozmowy przeprowadzane w Izbie Wyrzeźwień motywujące do podjęcia terapii	-	529 rozmów	1315 rozmów
Poradnictwo prawne	-	208 porad	187 porad
Mediacje	-	6 par	8 par
Prelekcje organizowane w szkołach dla rodziców	-	47 rodziców	320 rodziców
Zajęcia profilaktyczne dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na temat agresji, przemocy, uzależnienia, narkotyków, radzenia sobie ze stresem, wyboru partnera, straty osoby bliskiej itp.	5 240 uczniów	3 606 uczniów	2 916 uczniów
Warsztaty edukacyjne dla pracowników różnych służb społecznych	64 osoby	322 osoby	244 osoby
Prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej z terenu Bytomia osadzonych w Areszcie Śledczym w Bytomiu	10 osób	10 osób	-

Źródło: Dane z Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu

Pracownicy Centrum biorą udział w czynnościach z udziałem nieletnich oraz poszkodowanych z powodu przemocy oraz uczestniczą w przesłuchaniach małoletnich świadków w trybie art. 185 a i b¹¹ Kodeksu postępowania karnego, uczestniczą w działaniach procesowych – konfrontacjach oraz występują przed sądem w charakterze świadka lub biegłego.

Centrum również prowadzi współpracę z Policją w następujących zakresach:

- współpracy z pionem dochodzeniowo – śledczym, pod kątem psychologicznej

¹¹ Art. 185a. § 1. W sprawach o przestępstwa określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub zażąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego.

§ 3. Protokół przesłuchania odczytuje się na rozprawie głównej; jeżeli został sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania, należy go odtworzyć.

Art. 185b. § 1. Świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, można przesłuchać w warunkach określonych w art. 185a w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub o przestępstwa określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego, jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do świadka współdziałającego w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne.

ochrony świadków,

- konsultacji i poradnictwa psychologicznego dla funkcjonariuszy Policji.

Ponadto Centrum współpracuje ze szkołami prowadząc pogadanki dla rodziców na temat uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, przemocy w rodzinie, komunikacji w rodzinie, problemów opiekuńczo-wychowawczych. Udziela również porad prawnych i prowadzi Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od narkotyków oraz Punkt Konsultacyjny dla ofiar przestępstw.

Tabela 11.

Postępowania prowadzone przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu w sprawie sądowego zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do leczenia odwykowego

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Postępowania dotyczące zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego	334 wnioski	381 wniosków	289 wniosków

Źródło: Dane z Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu

Z analizy danych uzyskanych z Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu, wynika, że w 2012 r. zmniejszyła się liczba przeprowadzonych postępowań w zakresie zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, w porównaniu do 2011 r. (Tabela 11). Jednocześnie w tych latach wrosła liczba osób przyjętych do Izby Wyrzeźwień, co obrazuje Tabela 12.

Tabela 12.

Liczba osób interwencyjnie umieszczonych w Izbie Wyrzeźwień w Bytomiu

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Interwencyjny pobyt w Izbie Wyrzeźwień			
– ogółem	5 370 osób	6 473 osoby	6 559 osób
w tym			
osoby z terenu z Bytomia	3 526 osób	3 981 osób	4 002 osoby

Źródło: Dane z Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu

2.5 Zadania realizowane przez placówki oświatowe w latach 2011 - 2012

Placówki oświatowe, działające na terenie Bytomia w 2011 r. sporządziły 2 „Niebieskie Karty”, natomiast w 2012 r. 8 „Niebieskich Kart”. W momencie zidentyfikowania danego przypadku przemocy w rodzinie, placówki podejmowały interwencję i udzielały pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc, w następującej formie:

- zgłoszenie sprawy do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- zgłoszenie sprawy na Policję,
- zgłoszenie do Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom,
- powiadomienie właściwego dla lokalizacji szkoły terenowego punktu pomocy środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu,
- umieszczenie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (w sytuacjach szczególnych),
- powiadomienie właściwego zespołu kuratorskiego przy Sądzie Rejonowym w Bytomiu,
- prowadzenie rozmów terapeutycznych z rodzicami i opiekunami prawnymi ofiar przemocy w rodzinie,
- wzmocnienie opieki pedagoga, psychologa i wychowawcy nad dzieckiem uwikłanym w przemoc domową,
- kierowanie do specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie dodatkowych zajęć kompensacyjnych, wyrównawczych i socjoterapeutycznych,
- prowadzenie programów psychoedukacyjnych, skierowanych do uczniów z rodzin zagrożonych występowaniem przemocy oraz dotkniętych przemocą domową,
- udzielenie pomocy materialnej, np. dożywiania, udostępnienia podręczników szkolnych w świetlicach szkolnych.

2.6 Działania podejmowane na rzecz pomocy rodzinom zagrożonym zjawiskiem przemocy oraz ochrony dzieci

Nieprawidłowe wywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich przez zaniedbanie wobec dziecka wykazuje znamiona przemocy. Sąd rodzinny działając na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, stosował środek w postaci nadzoru kuratora wobec rodziców, bądź opiekunów małoletnich dzieci, którzy nie wywiązywali się prawidłowo ze swoich obowiązków rodzicielskich, w 2010 roku w przypadku 608 rodzin, w 2011 r. – 553 rodzin, natomiast w 2012 r. – 537 rodzin¹².

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Bytomiu realizował postanowienia sądu w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Opiekę nad dziećmi zapewniały rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze (Tabela 13, 13a¹³ i Tabela 14).

Typy rodzin zastępczych	Liczba rodzin		Liczba dzieci	
	2010 r.	2011 r.	2010 r.	2011 r.
Spokrewniona z dzieckiem	253	287	325	381
Niespokrewniona z dzieckiem	35	39	54	57
Niespokrewniona z dzieckiem	8	10	35	54
zawodowa rodzina zastępcza, w tym:				
– wielodzietna	5	5	26	29
– specjalistyczna	-	-	-	-
– o charakterze pogotowia rodzinnego	3	5	9	25
Ogółem	296	336	414	492

Źródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu

¹² Podane wartości dotyczą wszystkich nadzorów powierzonych kuratorom sądowym przez Sąd Rejonowy w Bytomiu.

¹³ Tabela 13a zawiera zmiany w podziale i nazewnictwie rodzin, wynikające z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela 13a.		
Rodziny zastępcze i umieszczone w nich dzieci		
Typy rodzin zastępczych 2012 r.	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewniona rodzina zastępcza	203	268
Niezawodowa rodzina zastępcza	92	112
Zawodowa rodzina zastępcza, w tym	11	53
– specjalistyczna	-	-
– o charakterze pogotowia rodzinnego	3	7
– rodzinny dom dziecka	8	46
Ogółem	306	433

Źródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu

Tabela 14.			
Dzieci umieszczone w placówkach na terenie Bytomia – w ciągu danego roku			
Nazwa i rodzaj placówki opiekuńczo-wychowawczej	Liczba dzieci		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Dom Dziecka nr 1	65	119	87
Placówka opiekuńczo-wychowawcza "Bezpieczny Dom"	40	66	66
Placówka opiekuńczo-wychowawcza "Szansa dla Dziecka"	31	51	47
Rodzinny Dom dla Dzieci nr 1	7	7	8
Ogółem	143	243	208

Źródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu

W ostatnim roku sprawozdawczym, tj. w 2012, na mocy zawartych, z innymi gminami porozumień, umieszczono w rodzinach zastępczych funkcjonujących poza Bytomiem 151

dzieci z terenu miasta.¹⁴Natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, na dzień 31 grudnia 2012 r., poza Bytomiem umieszczonych było 38 bytomskich dzieci.

W Bytomiu na 161 371 mieszkańców, niepełnoletni stanowią liczbę 27 109, tj. 16,9 % społeczności Bytomia¹⁵. Z tej grupy, przy bardzo znikomym sieroctwie – 20 osób,¹⁶ 830 dzieci i niepełnoletniej młodzieży, czyli 3% niepełnoletnich, zostało umieszczonych poza środowiskiem naturalnym ze względu na różne formy przemocy, w tym zaniedbania, ze strony opiekunów.

¹⁴ Dane ze sprawozdania rocznego Działu Wsparcia Rodziny MOPR w Bytomiu.

¹⁵ Dane z Raportu o stanie miasta. Bytom 2012.

¹⁶ Dane z dnia 31.12.2012 r. Dział Wsparcia Rodziny MOPR w Bytomiu.

3. Analiza SWOT systemu przeciwdziałania przemocy w Bytomiu

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bytomiu opracowujący kolejną edycję Bytomskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 podczas pracy nad niniejszym Programem sporządził, stosując techniki analizy SWOT, zestawienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w zakresie problemu przemocy w rodzinie na terenie Bytomia.

Wewnętrzne – mocne strony	Wewnętrzne – słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1) Stała edukacja społeczna dotycząca przemocy w rodzinie. Realizacja w latach 2010 – 2013 Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy. Realizowanie Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Patologii Społecznych zawierającego rozdział poświęcony działaniom dotyczącym przeciwdziałaniu przemocy oraz pomocy osobom krzywdzonym. 2) Funkcjonowanie na terenie Bytomia: Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, w tym 11 Terenowych Punktów Pomocy Środowiskowej – dogodnie zlokalizowanych na terenie miasta co ułatwia dostęp do środowisk zagrożonych; Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Poradni Leczenia Uzależnień „ARKA MED” oraz Śląskiego Oddziału Terenowego Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci "Szansa", a także innych organizacji pomagających rodzinom. 3) Wykorzystanie istniejących instrumentów prawnych. 4) Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez służby realizujące procedurę „Niebieskie Karty”. 5) Profesjonalizm kadry służb, instytucji oraz pozostałych podmiotów działających na rzecz rodzin zagrożonych przemocą (świadomość problemu, ograniczeń oraz zaangażowanie w udzielanie pomocy). 6) Dotychczasowa współpraca służb i instytucji w ramach Zespołu oraz grup roboczych. 7) Istniejąca na terenie miasta infrastruktura oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny i dziecka (gotowość i umiejętność 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Niechęć osób poszkodowanych do ujawniania przemocy. 2) Długotrwałe procedury wymiaru sprawiedliwości. 3) Mało rozwinięta sieć placówek interwencyjnych oraz udzielających długookresowego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. 4) Niedostatecznie rozpropagowana oferta pomocy psychologicznej oraz terapii adresowana do osób doświadczających przemocy oraz do sprawców przemocy w mieście. 5) Niedostateczna liczba specjalistycznej kadry. 6) Brak lekarzy psychiatrów dla dzieci i młodzieży. 7) Niedostateczna wiedza o kompetencjach poszczególnych służb i ich zapleczu. 8) Trudna sytuacja społeczna – wysoki poziom patologii społecznych, wysoka stopa bezrobocia 20 % na koniec 2012 r. oraz przewaga kobiet wśród bezrobotnych. 9) Brak jednolitej metodologii zbierania danych dot. zjawiska przemocy w rodzinie, co skutkuje niepełną diagnozą i niewystarczającym rozeznaniem potrzeb.

<p>współpracy).</p> <p>8) Stosowanie przez zobowiązane instytucje procedury „Niebieskie Karty”.</p> <p>9) Zwiększająca się ilość informacji dotyczących oferty pomocy dla osób doświadczających przemocy.</p> <p>10) Prowadzenie grup korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.</p> <p>11) Prowadzenie grup dla rodziców mających na celu nabywanie oraz podnoszenie kompetencji i umiejętności wychowawczych.</p> <p>12) Rozwinięta baza placówek ochrony zdrowia (trzy szpitale), funkcjonowanie pogotowia ratunkowego, umożliwiające łatwy i szybki dostęp ofiar przemocy do opieki zdrowotnej.</p> <p>13) Funkcjonowanie Hostelów dla ofiar przemocy oraz Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom.</p> <p>14) Działalność ośmiu przyszkolonych świetlic socjoterapeutycznych oraz świetlic środowiskowych.</p> <p>15) Wsparcie rodzin wielodzietnych – realizacja programu „3+ Liczna Rodzina”.</p> <p>16) Współpraca w ramach Regionalnej Śląskiej Koalicji na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.</p>	
Zewnętrzne – szanse	Zewnętrzne – zagrożenia
<p>1) Akceptacja społeczna dla działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy.</p> <p>2) Ustawowe uregulowanie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>3) Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grup roboczych do indywidualnych przypadków przemocy w rodzinie.</p> <p>4) Gotowość oraz możliwość podejmowania szkoleń oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników służb, instytucji, podmiotów stykających się z problemem przemocy w rodzinie.</p> <p>5) Dalsze prowadzenie grup korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.</p> <p>6) Możliwość utworzenia oraz prowadzenia grup psychoedukacyjnych i samopomocowych dla osób doświadczających przemocy.</p> <p>7) Zwiększenie dostępności i skuteczności programów terapeutycznych dla osób</p>	<p>1) Obojętność społeczna wobec przemocy w rodzinie, niedostateczna ochrona świadka przemocy. Niewystarczająca wiedza interdyscyplinarna nt. zjawiska przemocy i mała świadomość problemu wśród osób i instytucji, które powinny reagować w sytuacji przemocy w rodzinie np.: szkoła, ochrona zdrowia, środowisko sąsiedzkie itp. Kulturowe przyzwolenie na stosowanie przemocy.</p> <p>2) Ciągłe funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy domowej.</p> <p>3) Dysfunkcje rodzin spowodowane m. in. rozpadem więzi, ubóstwem, przemocą i przejmowaniem negatywnych wzorców.</p> <p>4) Niebezpieczeństwo marginalizacji i wykluczenia społecznego osób i rodzin dotkniętych przemocą.</p> <p>5) Deficyty w zakresie skutecznej ochrony osób doświadczających przemocy.</p> <p>6) Brak zabezpieczania finansowego realizacji</p>

<p>doświadczających przemocy w rodzinie.</p> <p>8) Funkcjonowanie ogólnopolskiego telefonu zaufania.</p> <p>9) Dalsza realizacja przez Policję, pomoc społeczną, oświatę, ochronę zdrowia, MKRPA, sąd oraz inne instytucje procedury „Niebieskie Karty”.</p> <p>10) Możliwość wnioskowania o środki na realizację zadań zapisanych w Programie.</p> <p>11) Możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na finansowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>12) Możliwość pozyskiwania środków na szkolenia członków Zespołu oraz koordynatorów grup roboczych zgodnie z Miejskim Programem Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Patologii Społecznych w Bytomiu ze środków uzyskanych z tytułu wydawanych zezwoleń ze sprzedaży napojów alkoholowych.</p> <p>13) Gotowość do współpracy władz samorządowych i lokalnych mediów oraz służb, instytucji i organizacji pozarządowych.</p> <p>14) Zwiększenie ochrony i bezpieczeństwa na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie poprzez uzupełnienie dotychczasowych procedur postępowania przez poszczególne służby i instytucje. Doprecyzowanie współpracy służb i instytucji na rzecz osób uwikłanych w przemoc w oparciu o porozumienia zawarte pomiędzy Prezydentem Bytomia a partnerami lokalnymi.</p> <p>15) Zawarcie porozumienia dotyczącego współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby karalnej oraz porozumienia dot. funkcjonowania Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” dla osób pokrzywdzonych.</p> <p>16) Przynależność Centrum oraz MOPR do Ogólnopolskiego Porozumienia Osób, Instytucji i Organizacji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia".</p>	<p>programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>7) Niedostateczny poziom wiedzy społecznej nt. istniejącego zaplecza i możliwości korzystania z pomocy.</p> <p>8) Występowanie nieścisłości pomiędzy istniejącymi przepisami prawa a możliwością ich wykonania w praktyce przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości.</p> <p>9) Nadmierne zbiurokratyzowanie procedury „Niebieskie Karty”.</p> <p>10) Brak superwizji i wystarczających środków na szkolenie członków grup roboczych.</p>
---	--

4. Obszary, kierunki, działania i cele Bytomskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020

Cel główny: Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Bytomia oraz zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizacja celu głównego wymaga skoordynowania działań wszystkich już istniejących podmiotów, które z mocy prawa lub własnej inicjatywy podejmują działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy na rzecz osób uwikłanych w przemoc.

4.1 Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel szczegółowy: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań

- Bieżące monitorowanie oraz diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
- Poszerzanie poziomu wiedzy i świadomości społeczności lokalnej (kampanie lokalne).
- Współpraca pomiędzy podmiotami realizującymi procedurę „Niebieskie Karty”.
- Prowadzenie poradnictwa, a w szczególności poprzez działania edukacyjne, mające na celu podnoszenie kompetencji rodziców oraz stosowanie bezprzemocowych metod wychowawczych wobec dzieci.

Rodzaje działań	Realizatorzy/partnerzy Programu	Wskaźniki ewaluacji/ częstotliwość obliczania wskaźnika	Przewidywane efekty
Aktualizowanie tematycznej podstrony („Niebieska Zakładka”) na stronie Urzędu Miejskiego (http://www.bytom.pl/) oraz http://www.mopr.bytom.pl/) zawierającej bazę danych o instytucjach świadczących pomoc rodzinom uwikłanym w przemoc. Zamieszczenie do końca kwietnia każdego roku sprawozdania z pracy Zespołu oraz realizacji Bytomskiego Programu	Zespół, MOPR, Urząd Miejski	- liczba aktualizacji stron – <i>wskaźnik obliczany raz w roku</i> , - coroczne opublikowanie sprawozdań z prac Zespołu i realizacji Programu – <i>wskaźnik obliczany raz w roku</i>	- bieżąca aktualizacja strony, co najmniej dwa razy w danym roku - podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości korzystania z systemu pomocy i wsparcia
Zamieszczenie przekierowań do stron Urzędu Miejskiego oraz MOPR na stronach partnerów Programu	Centrum, Policja, Sąd Rejonowy, Prokuratura, jednostki ochrony zdrowia, jednostki oświaty	- liczba przekierowań na stronach partnerów Programu – <i>wskaźnik obliczany raz w ciągu realizacji</i>	- wzrost poziomu wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie,

	organizacje pozarządowe,	<i>Programu</i>	- zaangażowanie lokalnej społeczności i rozwijanie współodpowiedzialności wobec współobywatela
Przygotowywanie oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (np. ulotek, broszur, poradników, plakatów) dotyczących pomocy osobom uwikłanym w przemoc	Zespół, MOPR, Centrum, Policja, MKRPA, kuratorzy sądowi, jednostki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, jednostki oświaty, Urząd Miejski	- liczba przygotowanych materiałów – <i>wskaźnik obliczany raz na dwa lata począwszy od 2014 roku,</i> - liczba rozpowszechnionych materiałów – <i>wskaźnik obliczany raz w roku</i>	- wydanie bądź aktualizacja materiałów informacyjnych, co dwa lata, - podnoszenie poziomu wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy oraz możliwości uzyskania pomocy
Prowadzenie współpracy z lokalnymi mediami, które mogą zamieszczać informacje o zjawisku przemocy oraz informacje o miejscach, w których można uzyskać pomoc	Zespół, Urząd Miejski	- liczba zamieszczonych informacji nt. zjawiska przemocy – <i>wskaźnik obliczany raz w roku</i>	- podniesienie poziomu wiedzy oraz świadomości wśród bytomian
Przygotowanie oraz przeprowadzenie kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie, skierowanych do różnych grup docelowych, w tym np. do świadków przemocy	Zespół, MOPR, Centrum, Policja, MKRPA, kuratorzy sądowi, jednostki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, jednostki oświaty, kuratorska służba sądowa, Urząd Miejski	- liczba przeprowadzonych kampanii – <i>wskaźnik obliczany raz na dwa lata począwszy od 2014 roku</i>	- przeprowadzenie kampanii społecznej - co najmniej jedna podczas realizacji Programu, - wzrost poziomu wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, - zaangażowanie lokalnej społeczności i rozwijanie współodpowiedzialności wobec współobywatela
Prowadzenie zajęć edukacyjnych, profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w zakresie m.in. przemocy w rodzinie, agresji, uzależnienia, możliwości korzystania z pomocy oraz radzenia sobie ze stresem i trudnymi emocjami np. „Niebieskie Godziny Wychowawcze”	Centrum, bytomskie jednostki oświatowe we współpracy merytorycznej z Zespołem (Centrum, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna, MOPR, Policja)	- liczba dzieci, młodzieży oraz klas objętych działaniami, - liczba placówek oświatowych w których przeprowadzone zostały zajęcia – <i>powyższe wskaźniki obliczane raz w roku</i>	- wzrost poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy w rodzinie, sposobów radzenia sobie ze stresem oraz rozwiązywania konfliktów, - nabycie/utrwalenie wiedzy o prawach dziecka, - zwiększenie różnorodności form edukacji w zakresie

			przeciwdziałania przemocy, - uzyskanie wiedzy o systemie wsparcia
Prowadzenie zajęć informacyjnych i profilaktycznych dla rodziców i opiekunów np. warsztatów, treningów umiejętności wychowawczych, „Niebieskich Konsultacji” dla rodziców na terenie placówek oświatowych	Centrum, bytomskie jednostki oświatowe we współpracy merytorycznej z Zespołem (Centrum, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, MOPR, Policja)	- liczba zajęć, treningów, spotkań, - liczba rodziców uczestniczących w ww. zajęciach – <i>powyższe wskaźniki obliczane raz w roku</i>	- zwiększenie poziomu wiedzy rodziców w zakresie prawidłowych wzorców wychowawczych i poprawnych relacji w rodzinie, - korekcja niewłaściwych postaw rodzicielskich, - wzmocnienie pozytywnych postaw rodzicielskich, - rozwijanie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców
Opracowanie metod analizowania skali problemu przemocy oraz monitorowanie działań podejmowanych przez podmioty realizujące Program. Przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy w Bytomiu	Zespół, Urząd Miejski Wydział Polityki Społecznej	- liczba zrealizowanych badań diagnostycznych – <i>wskaźnik obliczany raz w ciągu realizacji Programu</i>	- zwiększenie poziomu wiedzy i efektywności udzielanej pomocy w rodzinach dotkniętych przemocą, - opracowanie i upublicznienie diagnozy skali występowania przemocy w rodzinie w Bytomiu

4.2 Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel szczegółowy: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Kierunki działań

- Tworzenie i rozwój infrastruktury lokalnej oraz rozwijanie współpracy pomiędzy lokalnymi podmiotami.
- Funkcjonowanie Zespołu oraz grup roboczych.
- Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości oraz form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- Monitoring skuteczności działań pomocowych.

Rodzaje działań	Realizatorzy/ partnerzy Programu	Wskaźniki ewaluacji/ częstotliwość obliczania wskaźnika	Przewidywane efekty
Realizowanie procedury „Niebieskie Karty”	Policja, MOPR, Centrum, MKRPA, jednostki ochrony zdrowia, jednostki oświaty, kuratorska służba sądowa, następnie Zespół oraz grupy robocze	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”, - liczba spraw objętych procedurą „Niebieskie Karty”, - liczba zakończonych spraw w wyniku ustania przemocy, - liczba spraw zakończonych w wyniku braku zasadności podejmowania działań, - liczba złożonych zawiadomień do prokuratury, - liczba wniosków do sądu – <i>powyższe wskaźniki obliczane raz w roku</i> 	- zmniejszenie liczby rodzin, w których dochodzi do przemocy
Zapewnienie schronienia osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc, np. w Hostelu	Centrum, MOPR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób/rodzin umieszczonych w Hostelu, - liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinnej pieczy zastępczej 	- przerwanie przemocy i zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia

		w związku z przemocą – powyższe wskaźniki obliczane raz w roku	
Prowadzenie grup psychoedukacyjnych i grup wsparcia oraz terapii indywidualnej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	Centrum	– liczba osób biorących udział w grupie psychoedukacyjnej, – liczba osób objętych terapią indywidualną – powyższe wskaźniki obliczane raz w roku	- zwiększanie świadomości osób doświadczających przemocy na temat zjawiska przemocy - zwiększenie skuteczności w radzeniu sobie w sytuacjach trudnych
Objęcie pomocą specjalistyczną dzieci krzywdzonych (wsparcie psychologiczne, indywidualna terapia, rodzinna terapia), psychoedukacja	Centrum, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	– liczba dzieci objętych pomocą specjalistyczną, – liczba terapii indywidualnych oraz rodzinnych – powyższe wskaźniki obliczane raz w roku	- zapewnienie pomocy specjalistycznej dzieciom krzywdzonym
Udzielanie pomocy finansowej w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz pomocy prawnej i mediacji (po ustaniu przemocy lub w sprawach nie związanych ze zjawiskiem przemocy)	MOPR, Centrum	– liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej z powodu przemocy, – liczba osób którym udzielono porady prawnej – powyższe wskaźniki obliczane raz w roku	- zapewnienie doraźnej pomocy w najtrudniejszym okresie dla osób doświadczonych przemocą, - wzrost wiedzy osób doświadczających przemocy, - zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych w ramach procedury „Niebieskie Karty”

4.3 Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel szczegółowy: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kierunki działań

- Interweniowanie i reagowanie właściwych organów służb na stosowanie przemocy, stosowanie procedury „Niebieskie Karty”.
- Realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Realizowanie w miarę możliwości programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Rodzaje działań	Realizatorzy/ partnerzy Programu	Wskaźniki ewaluacji/ częstotliwość obliczania wskaźnika	Przewidywane efekty
Podejmowanie interwencji i reagowanie przez służby na stosowanie przemocy w rodzinie	Policja, MOPR, Centrum, MKRPA, jednostki ochrony zdrowia, jednostki oświaty, kuratorska służba sądowa, Zespół, grupy robocze,	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zgłoszeń i interwencji dotyczących przemocy w rodzinie, - liczba wniosków o tymczasowe aresztowanie, - liczba nakazów opuszczenia lokalu, - liczba nakazów powstrzymania się osoby stosującej przemoc od kontaktów z osobą doświadczającą przemocy, - liczba wniosków do prokuratury o wszczęcie postępowania wobec sprawcy, - liczba osób objętych dozorem kuratora – <i>powyższe wskaźniki obliczane raz w roku</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie przemocy w rodzinie, - zmniejszenie liczby rodzin, w których dochodzi do przemocy
Prowadzenie indywidualnych konsultacji oraz realizowanie programów korekcyjno-edukacyjnych	Centrum,	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób stosujących przemoc w rodzinie będących w indywidualnym 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost świadomości stosowania zachowań przemocowych oraz zwiększenie

dla osób stosujących przemoc w rodzinie.		<ul style="list-style-type: none"> - kontakcie, - liczba osób kierowanych na zajęcia programu korekcyjno-edukacyjnego, - liczba osób uczestniczących w programie, - liczba osób, które ukończyły program, - liczba zrealizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych - powyższe wskaźniki obliczane raz w roku 	<ul style="list-style-type: none"> - poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie osób stosujących przemoc, - zwiększenie bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy
Objęcie osób stosujących przemoc w rodzinie terapią odwykową	MKRPA, Centrum	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób kierowanych na terapię, - liczba osób uczestniczących w terapii - powyższe wskaźniki obliczane raz w roku 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby osób, które przeszły terapię odwykową
Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc	Centrum	<ul style="list-style-type: none"> - liczba prowadzonych grup, - liczba osób w grupie - powyższe wskaźniki obliczane raz w roku 	<ul style="list-style-type: none"> - utrwalanie nabytych umiejętności radzenia sobie z agresją oraz kontrolą własnych zachowań

4.4 Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel szczegółowy: podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań

- Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Utrwalanie i wzmacnianie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Realizatorzy/ partnerzy Programu	Wskaźniki ewaluacji/ częstotliwość obliczania wskaźnika	Przewidywane efekty
Organizowanie szkoleń, warsztatów dla podmiotów zaangażowanych w problematykę przemocy dotyczących, np. rozpoznawania symptomów dziecka krzywdzonego	Zespół, Centrum, Urząd Miejski	- liczba przeprowadzanych szkoleń, - liczba osób skierowanych na szkolenia specjalistyczne – <i>powyższe wskaźniki obliczane raz na dwa lata począwszy od 2014 r.</i>	- wzrost kompetencji osób pracujących z rodzinami uwikłanymi w przemoc
Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą oraz osobami stosującymi przemoc w rodzinie w formie m.in. superwizji, grup wsparcia dla służb	Zespół, Centrum	- liczba grup wsparcia, - liczba superwizji, - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia i superwizjach – <i>powyższe wskaźniki obliczane raz na dwa lata począwszy od 2014 r.</i>	- zmniejszenie zagrożenia wypaleniem zawodowym
Organizowanie lub współorganizowanie konferencji miejskich lub lokalnych dla służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy	Zespół, Urząd Miejski	- liczba konferencji, spotkań, debat publicznych – <i>wskaźnik obliczany raz na dwa lata począwszy od 2014 r.</i>	- podnoszenie poziomu wiedzy wśród osób zajmujących się realizacją procedury „Niebieskie Karty” na temat zjawiska przemocy

5. Monitorowanie

Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 będzie corocznie monitorowany oraz ewaluowany w formie sprawozdania, które zawierało będzie informacje o:

- instytucjach, podmiotach, służbach pomagających osobom doświadczającym przemocy w rodzinie,
- formach udzielanej pomocy osobom uwikłanym w przemoc,
- formach oddziaływań kierowanych do osób stosujących przemoc,
- formach działań skierowanych do społeczności lokalnej.

Sprawozdanie będzie się opierało na analizie jakościowej i ilościowej danych uzyskanych od realizatorów zadań określonych w Programie.

6. Finansowanie

Zadania określone w Bytomskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 finansowane będą m. in. ze środków własnych budżetu miasta, w tym ze środków pozyskanych w ramach realizacji ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, przeznaczonych na realizację corocznie uchwalanego, zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ww. ustawy, gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz środków pozyskanych z budżetu państwa w ramach otwartych konkursów, jak również z innych źródeł.

Podsumowanie

Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 zawiera zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc.

Przeprowadzona analiza SWOT problemu przemocy na terenie Bytomia umożliwiła wyznaczenie celu głównego, celów szczegółowych oraz określenie kierunków oraz zadań dla poszczególnych partnerów Programu.

Zapisane w Programie działania skierowane do wszystkich mieszkańców Bytomia, obejmują zarówno działania profilaktyczne, jak również specjalistyczne formy pomocy, skierowane do osób krzywdzonych, w tym dzieci oraz świadków i osób stosujących przemoc w rodzinie. Zdaniem Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie należy szczególny nacisk położyć na prace na rzecz osób najsłabszych, tj. dzieci, osób starszych oraz osób niepełnosprawnych. Jest to grupa osób w szczególności narażona na różne formy krzywdzenia, a jednocześnie najtrudniej jest do tych osób dotrzeć. Członkowie Zespołu uważają, że działania profilaktyczne powinny być rozumiane jako edukacja poruszająca następujące tematy tj.: wychowywanie bez przemocy, budowanie relacji partnerskich, budowanie związków opartych na dialogu, kompromisie, w których rodzina – kobieta, mężczyzna i dzieci – szanują się, uznają swoje prawa do rozwoju, marzeń, planów i samostanowienia.

Powyższe oddziaływania stanowią podstawę przeciwdziałania przemocy, gdzie interwencje mogą podejmować również świadkowie incydentów przemocy, tj. rodzina, znajomi czy osoby postronne. Bowiem określenie interwencji nie jest rozumiane tylko jako działania przedstawicieli instytucji powołanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ale również jako interwencje rodzinne, które mogą przerwać proces przemocy i spowodować, że rodzina zwróci się o pomoc.

Wszelkie działania edukacyjne, profilaktyczne oraz wczesna interwencja mogą zmniejszyć lub zapobiec sytuacjom gdzie służby będą musiały uruchomić działania prawne w związku z wystąpieniem ostrej przemocy rozumianej jako przestępstwo znęcania się.

Ponadto celem podniesienia jakości usług pomocowych, w Programie, zostały zapisane działania skierowane do osób zaangażowanych w realizację procedury „Niebieskie Karty”.

Z realizacji Programu, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku, będzie sporządzał sprawozdanie za rok poprzedni, które każdorazowo zostanie przedłożone Prezydentowi Bytomia.

Źródła:

- 1) Browne K., Herbert M.: „*Zapobieganie przemocy w rodzinie*” 1999, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 2) Materiały szkoleniowe Stowarzyszenia Niebieska Linia, Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2010;
- 3) Badura – Madej W., Dobrzyńska – Mesterhazy A. „*Przemoc w rodzinie. Interwencja Kryzysowa i Psychoterapia*” 2000;
- 4) Alarcon L.: Materiały szkoleniowe Stowarzyszenie Niebieska Linia Warszawa 2010;
- 5) Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - www.parpa.pl;
- 6) Poradnik dla osób doznających przemocy „*Wyprawa PoMoc*” 2008.

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba funkcjonujących placówek oświatowych	18
Tabela 2. Stopa bezrobocia w Bytomiu na tle ościennych miast oraz Katowic, województwa śląskiego i kraju	19
Tabela 3. Liczba „Niebieskich Kart – A” sporządzonych w latach 2011 – 2012	20
Tabela 4. Współwystępowanie problemu nadużywania alkoholu z przemocą w rodzinie	21
Tabela 5. Występowanie problemu przemocy w rodzinach z dziećmi	21
Tabela 6. Pomoc udzielona z powodu przemocy w rodzinie	22
Tabela 7. Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie na podstawie procedury „Niebieskie Karty”	23
Tabela 8. Postępowania prowadzone przez Prokuraturę Rejonową w Bytomiu	23
Tabela 9. Postępowania w Sądzie Rejonowym w Bytomiu	24
Tabela 10. Pomoc oferowana przez Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu	25
Tabela 11. Postępowania prowadzone przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu w sprawie sądowego zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do leczenia odwykowego	27
Tabela 12. Liczba osób interwencyjnie umieszczonych w Izbie Wyrzeźwień w Bytomiu	27
Tabela 13. Rodziny zastępcze i umieszczone w nich dzieci	29
Tabela 13a. Rodziny zastępcze i umieszczone w nich dzieci	30
Tabela 14. Dzieci umieszczone w placówkach na terenie Bytomia – w ciągu danego roku	30

WICEPRZEWODNICZĄCY RADY
Jerzy Rogowski

Uzasadnienie do Uchwały Nr XXIII/315/13
Rady Miejskiej w Bytomiu
z dnia 25 listopada 2013 r.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) zadaniem gminy, jak i powiatu realizowanym w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest tworzenie programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020, opracowany zgodnie z założeniami projektu Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020, jest kontynuacją zadań realizowanych w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 - 2013.

Głównym celem Programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Bytomia oraz zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a jego realizacja odbywać się będzie poprzez udoskonalenie współpracy wszystkich podmiotów zajmujących się problemem przemocy oraz zwiększenie nacisku na ochronę osób najsłabszych i bezbronnych.

Ponadto część zadań Programu wpisuje się w założenia powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego uchwalanego na podstawie art. 12 pkt 9b z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Koordynatorem Bytomskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 będzie Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.